

Iturria: *Orixe. Idazlan guztiak II: Sorkuntzazkoak*, Nikolas Ormaetxea Orixe (Paulo Iztuetaren edizioa). Etor, 1991.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/O/OrixeOlerkiak.htm>

OLERKIAK

Amerikan (1950-1954)

Nikolas Ormaetxea «Orixe»

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabetasun Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

BERRAONDOKO MEZA

(Indart-Zuburu senar-emazteeri)

Berraondoko
Elizaren izaria,
ez luze zabal,
baiñan biribil andia,
erran nezake
itsasoaren erdia,
itsasoz urrun
eldu denaren bidia.

Erdi erdian,
balitza nehon erdirik,
etxea dago
mundu ororen ixilik.
Ardi, bei, beor
goizean daude etzanik;
nere Mezara
igarotzen naiz artetik.

Ez da mendirik,
ez da zuhainik aldean;
txoriak ez du
txintarik ostu gainean,
Indart-Zuburu
lo ditut bete-bete;
zeruak lurra
besarkatzen du bakean.

Aratxeari
 marrumaz asi da beia;
 ezkila orde
 neri Mezarako deia;
 apezik ez da
 eskas da Mezaren geia;
 besterik ezik
 aski bedi nere leia.

Ixiltasunik
 ez nun osorik aditu;
 ixiltasunak
 bere zurmurrak ba ditu.
 Eliz ixilak
 gogora bear banitu,
 hau bezain ixil
 ez dut nehon arkitu.

Eliz ixila
 Kartusikoa Burgosen,
 orobat ixil
 Azkoitin Santi-Kurutzen:
 han gertatu niz
 otoitz beitarik egiten.
 Ez nuen uste
 txoko oberik ba ziten.

Ibili, joan,
 beti nagozu erdian,
 mugarik eta
 bazterrik ez dun tokian.
 Jinkoaganat
 ari nizala abian,
 geldi behar dut
 erdi-leku den guzian.

Agur oraikoz
 bego zuen arrabotsa,
 txorien txinta,
 iturrien pil-pil otsa,
 oian itsuen
 muskil orrien asotsa,
 itsasoaren
 marmari nahiz ostotsa.

Zuek zaituet
 erdi ontarat ekarri,
 —zuek oraino
 Jinkoaren oroitgarri—;
 ba dakizute
 ni zertaz nizen egarri;
 edan arteo
 utz nezazute bakarrik.

Iduritzen zaut
 ororen erdi nizala,
 eginak oro
 neretzat egin dirala;
 askoz ez handiz
 ez naute zenbait bezala
 lotsaz beldurtzen,
 andiago dut ahala.

Jinkoa dugu
 giran orok erdi-leku,
 Aren iduri,
 denen erdian gaude gu;
 erdi-leku hauk
 muga bera dute pondu;
 bi giralarik
 elgar bat egiten dugu.

Erdi hontarik
ezin dugu ihes egin,
halarik ere
baztertzen gira minekin.
Bakea nahi
bestekin eta gurekin;
ez da bakerik
ortik ilkitzearekin.

Berraondoko
itsaso lur biurtua,
zeru-lurraren
ezpain beteko musua,
Elizik gabe
Eliz ontan dut Jinkoa;
gogoz dut emen
entzunen Meza Saindua.

Lur handia da
ostia bezain biribil;
ni niz apeza,
ez emen apezik urbil.
Bego latiña,
bego mintzai oro ixil,
Jinkoarekin
kuku neregan nadin bil.

Gordegu hontan
gertatzen niz andienik;
kuku, obeki
gauzak ikusten ditut nik.
Beste orori
begiak ertsi emanik,
Jinkoaganat
zabaltzen ditut azkenik.

Neurri ta neurri
beti niz pondu berean,
neurri ezina
den Jinko azken-gabea;
nihaur ein batez
hala niz Aren barnean;
ari nindeke
neurketa betierean.

Maitatzen zaitut,
Jauna, eginik ahala,
sortkari oro
ontan lagun ditudala;
are oraino,
—ni nizan bezain argala—
maita nai zaitut
Zuhaurek Zuhaur bezala.

Ixila Meza,
obe dut ixilik egon;
biotzez biotz
Jinko onarekin nagon.
Ez dut zurmurrik
entzun ere nahi nehon.
Otoitza goxo
egiten da Berraondon.

J S BACHI ELIZAN

Ixil organua
 ixil dut ezkila,
 aldarean daukat
 gure Jaun umila,
 abean eseki
 guregatik ila.
 Aitaren ITZA da,
 baiñan itz ixila;
 ixilik ari naiz
 ixil orren bila.

An nagozu bakar
 Eliza-xokoan
 begiak ertsirik.
 Ernai? Lo-xorroan?
 Ez dakit bi oien
 muga non dagoan.
 Kristoren ixila
 dutala gogoan
 sartzen naiz barnera
 aldi betikoan.

Aldia zer danik
 galdu dut aria:
 oparo dut artzen
 siñeste guria.
 Ordu bete, gozo,
 joanik abia,
 neretzat an dago
 orratza geldia,
 betiraundearen
 iduri bizia...

Ba nago, ba nago...
 Goizaren idorra!
 Sumatu dut noizbait
 gorputzaren lorra.
 Intzik ez daneko
 da fede legorra.
 Ez dut itzuri nai
 burruka gogorra;
 emango du Jaunak
 guri dan goporra.

An ari naiz, buruz
 Koral bat auznartzen
 nik itzak emanik
 azpitik kantatzen.
Verbum caro dugu
 Elizan entzuten;
 Ark dit egunero
 belarria jotzen,
 arek dit agoa
 apur bat goxatzen.

Geroen batean
 organuak soiñuz
 FUGA bat asten du,
 bai baitakit buruz.
 Ez dut aski oroiz,
 bear dut adituz;
 belarrik narama
 barnari lagunduz,
 Jauna zentzu guziz
 ta gogoz maitatuz.

Asi da, ari da
 iruten, ariltzen,
 ekin eta jarrai
 bilbatzen, eiotzen.

Ari-albiñua
sei notak atontzen:
aiek, itzul, iraul,
iñoiz ez aspertzen
itokin antzera
biotz au xulatzten.

Ba nago, ba nago,
artu dut aria,
berriz itzuli zait
siñeste guria.
Azkenik, aaztu zait
aldien aldia,
eta betierak
nauka idukia.
Betikor senti naiz
Jainko-iduria.

Bukatu da FUGA,
ixil organua,
piztu da neregan
Maitearen sua.
Ixiltasun ori
orain da goxo:
legun da musika,
legun da soiñua,
legunago aren
ondoko gantzua.

Noizbait bukatzen dut
nik ere otoitza;
entzun dut ixil dan
Jainkoaren *itzu*.
Otoitz-ondo onek
ba du goxo-litsa:
bakartasun ixil
geigoren irritsa.
Ai guritasun au
betiko balitza!

BARU-MENDIAN

Tankera berriko neurtitzak

Tankera berriko neurtitzook kantarako ezbaña mintzorako egiñak dituzu. Ele-zati edo silaba bakoitzari etzaio oinbeste jara eman bear. Lerroan berean dagon utsarte edo etenak egiten du neurtitza. Lerro auk bina eten ditut, naiz sei aldioro, naiz bost aldioro. Bi etenen tartean sartu diteke lau zatiko elea ere. Onela, musikan bezala, lau beltz, naiz iru beltz bi kakodunekin, naiz bi beltz lau kakodunekin.

Gure kanta-neurtitzak oso astun gertatzen dira irakurtzean, batez ere zortziko nagusian. Lerro berriago auk euskerari egoki dagozkio. Izan ere, irudun ele asko du euskerak: *e-ra-man*, *e-karri*, *e-to-rrri*, *i-ku-si*, *i-ka-si* eta abar. Beraz lerro-etena, erderaz *cesura*, sei aldioro naiz bostaldioro, naiz laualdioro, beti seikoarekin naaste, ta seikoz bukatzen dala. Gerko-latiñek ba zuten taitu ontako itz neurkera, 1) Askelepiadena, eta 2) Alkaiurena:

1) Mecenaz, *attavis* (6) *edite regibus* (6)

2) *Vides ut alta* (5) *stet nive candidum* (6)

Iruko ahapaldi ori beratzitan emateko egon naiz, etenik gabe, J.S. Bachenarekin egin nuna: 3, 6, 9garrenetan puntua, eta puntudun lerro oiek sei aldioro etena. Ez neri esan azken-silabak azta edo pisu aundiago dula, edota mintzorrik bizkorrena beregan artzen dula, zortziko txikian eta aundian iduritua artzen dan bezala. Iñon baldin bada, ementxen ageri da garbi. Itz neurketan ikasia bazera, tuntun ortara leenbizitik oituko zera, irakurle. Bizkaitarrentzat ain egokia danik ez nuke esango; baiña zenbait bizkaitarri irakurri ondoan, atsegin zaiela entzunik nago. Aiek mintzor bixikoa baitute. Batere punturik gabe egin nitun aurrena, ta neretzat obeki daude; baiñan euskaldunen belarria ez dago ortara egiña. Neurtizgillea nai dun bezain ona bedi, puntuak beti lotu egiten du gutxi edo asko; zaildu egiten du; naiz ez duna esanerazten dio, edota zatarriren bat tartean sarrerazten.

Eratuqe cum bestiis (Mc. 1, 13)

Eta eizzeekin zagon.

Emen natorkizu Baru-mendira Zure oiñetara.

Ezi ezazu bein aur ezigaitz au Zeroren gogara.

Ez utz eskutik egin nauzun au nere griñetara.

Zuzen eta zintzo egin ninduzun, ongi nintzan asi:

baiña nerau naiz gizagaixo au, eun auzitan naasi.

Oraingoan, bai, griñetaz jabetzen dezadan ikasi.

Pizti ankerrak oiñetan dituzu uzkurrik, ikara.
Zugandik zaie jabal edatzen barnean zirrara:
jantzi oietatik darizun lurrin indar zerutarra.

Urbiltzen zaizkizu autsiz bildurra: Zuk eskuz leguntzen:
idi astoek estalpe artan asbero zinduten;
eize ankerreri orain Zuk arnas diezu egiten.

Ausartzen dira Zuri esku oiñak goxo limikatzen;
ez bedi aundi (nik egunoro baitzaituda jaten)
begirapenez esku-oin ba'tut musukatzen.

Lazaren arreba Zuri begira oiñetan jar zedin.
Bai ta ni ere Zure baimenaz or eseri nadin,
agindu zenion arlo oberena dezadan arekin.

MariMadaleni utzi zenion muñ eiten oiñeri;
sendarazi zenun aren barrena, naiz izan ain eri.
Ari bezala sendabidea emaidazu neri.

Guzien Errege, aulki latz ortan zaude, arkaitzean.
Aitarekin itz, eskuak gurutz belaun aitzinean.
Nagon ni ere, aspertu gabe jarkera berean.

Aitaren altzoan, Baratzeko ua duzu otoizgaia:
«Idatzia danez, ortara nator: ein bedi Zuk nai».
Zer otoitz oberik? Ni ere Zurekin ontan nadin saia.

Sasi eta arkaitz baizik ez ager, ez eize-marrurik.
Ez da entzuten oian itsuko ostoen soiñurik.
Bi-biook gaude otoitz ixillean; ez da lekukorik.

Griñook ematzeko, Baru-mendian luzaroan nagon,
noizean beinka begi oiengana begi auek jason.
Ez nadin aspertu maita ta maita, egon eta egon.

ARGI TA MARGO

Egalak astinduz oillarrak jo digu argitu baiño leen;
ordu bete gero, doi dut argiaren xintik autematen.
Argi-urratzean txori bakartien txio dut entzuten.

Ardia jeiki da; gorputz-eragiñez jaurtiz otzikara;
alai zabaltzen du muñotik zokora joale-dandara;
egurats epelak dakar beorraren irrintzi karkara.

Gauak illak zitun, argiaz batean, margo bizi oro.
Egunero ditu lurpera; argiak pizten egunoro.
Illunak lo nauka erio; argiak pizten nau osoro.

Urre meatze dut Aralar, elurrez, argiz, gorri zuri:
auspetik txingarra bezala, laiñotik sortua dirudi.
Zazpi margo dira? Zazpitan zazpi, bai, zuria(y) iturri.

Zeru ta baratze, margoei begira egunero nago.
Itsas-urdiñetik zeruarenera, zenbat alde dago!
Musker bizitikan musker urdiñera zenbat areago.

Nere sapailotik lili xuri bati nagozu begira:
elur garatua dala diokezu: ainbeste zuri da.
Aretzek begia, bestek ez bezala, liluratzen dida.

Aral Kukulutik zerbait jalki zaio. Zer ote da? Luma?
Ez doa zuzenka, or emen asi da, lore denen kuma:
Jainkoaren oillo —eun izen ba ditu—: eietan, inguma.

Aski xurgaturik, txoratil antzean artua du gaiña.
Itzuli mitzuli, nere sapaiora eldu zait, otxana.
Ertzean gelditu, egalak ikara, urbilduz nigana.

Zurrun gelditu naiz, aldarean Petri dagoen antzera:
betazala geldi, arnasa doi doa, begia bestera.
Ega berritu du, eskuin-saietsetik ni nagon atzera.

Ontan, ezkerretik birunda bukatuz, jo nau bekañean;
andik teillatura; gero xuxen xuxen zerura bidean.
Itxi tut begiak muxu legun ori auznartu naiean.

Inguma xorgiñez, gogakizun xuriz, bete zait burua.
Zertako so egon? Eun bulkoren mende da nere burua.
Nik dakita noizko? ba dut olerki-gai beitarik sortua.

Ez dut irauli nai gogai xuri oien barneko lapatsa.
Irakiten utziz, jaurtiko du laister ondarreko patsa.
Aski da baratzez. Eskuan makilla, urbil dut aldatsa.

Aldats gorakoan, oztoporik ez ta, so goi urdiñari;
aldats berakoan, oztopa bildurrez, erne larratzari.
Eman lasaipide birikeri, eman argi buruari.

Txango luze-ondo, indarbertzeko bazkari naroa.
Neke ta bazkari, ekarri didate min maite dan loa.
Ori sendatzeko, ardiek antzo dut eiten abaroa.

Atsaldean, biar aza landatzeko apintzen dut lurra:
belarra ken leenik, urrena lai-lana, azkenik, aitzurra.
Afal-suarentzat arrebari diot txikitzen egurra.

Eguzkia jeisten, itzalak luzatuz, Altzo-mendin beera.
Oilloak banaka ba datoz kotara, naiz dan egutera.
Gaua gautarrentzat; illundu baino leen, sartu naiz barnera.

Txaboletik urrun dabillen ardia, zokotik egira
illunaren iges oarkabe doa; aren antzo gira
bi begidun oro, nion sor diteken argiren izpira.

Igurikiko dut margo berriekin biaramon goiza.
Lotara sar gabe, egin dut Xuberon oi duten otoitza.
Laister ebatsi dut, nekaturik, goxo dakiden egoitza.

Oillarrek aski du begi bat bete lo, xango bakarrean;
—nik gorputza bete, ogea negurtu luze zabalean—,
Gauerdia jo dun ez naiz baitaratzten; ez bigarrean.

Irugarrenean... au dut nik ordua; bein ez erneago
barneko begia. Elurrik, zerurik, ez da garbiago;
ez dauka laiñorik. Eguneroz ordu onen erpai nago.

Gogai onen ama esan dute gaua; baiña goiza dut nik
asmakizun aundi guzien garaia. Argiaren xintik
ez dan bitartean, murgildu naiz nigan, begiak itxirik.

Illun! Ago geldi! Argi! Ez iradu! Luza (y) adi!
Argi, margo, lore, mitxeletei baiñon, oni nagon adi.
Argiak begitan jo naunean, neurtitz berritan leer nadi.

EGAN

Bildur ikararik ez-baiña, larrua
 bilduxe bezala kolkope xulora
 sartu naiz ontzira. Lurreti jalkiaz,
 —zeru gaiña goibel— asi gera gora.

Dabidez naiz oroi: «Jaunaren egalen
 itzalean nago, poza daridala».
 Ontan, arnas zabal, barrendik irtena,
 kolko ximur au bein lasatzen didala.

«Uso banintza»rik ez inork agotan.
 Ixil, begi-kuku, burua makurrik,
 arkume salgai antz or-emenka daude
 zenbait jaun andere, goi-miñak arturik.

Aur bat: arat onat, lurrean bailegon,
 jostetan; arekin dut ene jarduna.
 Or beste bat: ama lo-nai utzia du.
 Nini polit onek ba dizu laguna.

Osasun galdurik ez dute; barnean
 ez kezkarik ere gaitz egiñarenik.
 Aieri begira nagola, ba noa,
 noizpenka lurrera begiak saietsik.

Odeia gaintuz ozkarbian gera.
 Eguzkik ez emen lurrean dun garra.
 Oiñetan daukagun odei axal onek
 zer iduri digu? —Belar sail igarra.

Ezker dut gazte bat, ustez aski mardul,
 ago-xabalka da, eziñik egurats.
 Bero zakarrean alaxe txoria.
 Aurrek eta nik, zer lasai dugun arnas!

Ameriketan bai oian zabal, itsu!
 Zertako da Larraun? An, muskillez muskil,
 egun bat bidean lurrik uki gabe
 millaka tximuen saldoketa dabil.

Ibai, mendi gotor, itsaso t'aintzira
 ikusi ta gero, jeixten asi gera.
 Aize-magalean ontzia zanbulu...
 ta ni... kolko-lasai aurrekin lurrera.

PAMPAETAN IZAR

Illun dago lurra, illargirik ez da, izar dago zeru.
 Bi obo biribil, bat beltza, bat urdin. Ni naiz erdileku.
 Izarrei begira, mendi gabe, doi dut jaso bear buru.
 Zerua bertago izarrak gorrigo. Zelaia paketsu.
 Begi-klixka batez negurtuak ditut millakan eremu;
 giltzerdi neregan, eta beste klixkaz buka dut inguru.
 Alper da bat-banan izar bakoitzan geldi begiratu;
 guzien nir-nirak itz bat egiten du: «tiñel gaituzu gu!»
 Bazter orietaz arago ba dira beste milla mundu:
 ibil eta joan, nork ote lezake mugarik aurkitu?
 Ez xilborrik ere. Jainkoaren kutsak ertza non ote du?

Galtzen naiz bereela. Nere gogoeta zertako luzatu?
 Nere belarrien betiko xixtua ezin dut sumatu,
 kolkoan arnasa bakan, biotzean pilpira larritsu,
 izarren ixillak, nekatuen loak, entzuten uzten du.
 Ixil da burua, izketan biotza; baiña nork atzitu
 zer dion? Berak, bai, oiartzunik ez dun itza bere baitu.
 Noizbait burutik oin, biotzaren garrak osorik nau artu:
 guzia biotz naiz; itza dut nerekin, ordu bat, bi ordu.
 Itzik ixillen au biur ledi mintzo, biur lekit oiu,
 asperen bederik...! nonbait utzi lezan gar onek erraiñu.

Gero... barne-barnez artu dut arnasa, bakarrean iru:
 gorputz unatuak bere saria nai, oiera dei digu.
 Lo bete daudenak esnarazi gabe, ixil nauzu sartu,
 oin, gerri ta beso, izaretan erdiz, beroaren izu.
 Gogoa bil-bil dut gorde magalean, laister sogor, itsu;
 baiña lo-aurrean, gar berriko sua nigan oi dut piztu:
 Zertako nai ditut izar eta tarte ameska berritu?
 Nere biotzean, ain toki gutxitan, guzia zaude Zu.
 Ernai, ametsetan, lotan, argiz, gauez, Zu zaituda zeru.

LUR-IKARA

Pitxintxa su-mendiari

(Anai-arrebak Quiton geundela)

Ikus Dabid Ps. 45, 92, 95, 96, 120, 124, 127

Lotan agoala? —Zeiñek eragin dik olako dardara?
 Sukar daukanean gaixoak ola dik eiten otzikara.
 Gaur ez aiz bulartu: ez duk erakutsi Jaunaren indarra.

Orro bildurgarriz ez-usteko dantzan asi adi, lurra!
 Jeiki adi marruz legorra gaintzeko itsasoan, ura!
 Etxe-bildur iges jun bedi gizona, obenez uzkurra.

Goiko Jaunak gotor egin au, Pitxintxa, gutzat igesleku.
 Berak esan ziguk Dabiden ezpaiñez, ez gadin izutu;
 erdian dugula dardar egin gabe, gagozan ekuru.

Zangorik ez dardar, besorik ez ega, Jainkoagan etzin.
 Ibar, muño, mendi eskuan dauzkana diagu gurekin.
 Bi gorputzoon muga paketan diagu, naiz ik egin zirkin.

Mendira begiak! Andikan laguntza. Utzagun ibarra;
 lur ustel ta zoko urak azpijanak, berekin negarra.
 Arkaitza dik zuti menderen mendetan, eskeinka bizkarra.

Lotan agoala? Su-mendi berriak sortzen ditsik sarri;
 zarrrik ez aal daite bere lo-zorroitik iñoiz iratzarri?
 Gizona zigorrez noizpenka jotzeko Jauna dik egarri.

«Zerbaitek ekarri au Amerikara». — Ez bildur, arreba.
 Utzagun Jaunaren altzo zabalean auzi orren lleba,
 gure naiz besteren obenaren ordain nai bagaitu zeba.

Atorkigu, Matxin il eta gu bion Aingeru Zaindari!
 Onez ekarri nauk Europatik onat, iruroon pozgarri!
 Emen bildu gatzik zerura bidean. Izan bedi sarri!

«Anai, elkarrekin il bearrak ote?» Jaunak nai dunean.
 Laztan zagun elkar anai Aingerua dugula tartean.
 Irurook batera Jaunak ar gaitzala Bere magalean.

ITZ ETA MINTZO

Egalak astinduz oillarrak jo digu. Belarrien poza!
 Ogean ixilik, belarriak erne, argiraiñoakoan.
 Ixiltasuna da gogai onen ama. Noizbait, argi-xinta.
 Jeiki naiz, jantzi naiz; besoak antxuma nago sapaillan.

Aralar gaiñean eguzki-dirdaia. Bazter-intxaurrean
 osto aiña txori, mozkor leuden gisan, txio zurrustaka.
 Aingeru-ezkilli. Orduun areago dandarekin leia,
 i bai aiz, ni ba nauk. Sogortu nai naute; ni, berriz, txixtuka.

Dandara berrero: Mezarako deia. Bi deiak... Bakarra...
 Ordua noiz joko jantzirik apaiza; ni barnean nago.
 Belar-giro baita, meزامutillak uts, ni Meza laguntzen.
 An zer egin dutan, zer entzun, zer iraul, gerorako bego.

Gosal eta xuxen, ez etxetik urrun, gaztaiñadi batean
 goi aldera noa. Legun eguratsa ni jarri ta laister.
 Ostoen urrungak arian lo-arma sartzen dit.
 Lorik naiz ametsik aal goxoagorik neurtitzak egiter?

Gogaia goxatuz, irakiten doi doi ari zait burua
 oarkabe; baiñan urren esnatzean, itzak txintxo datoz
 bizar asko gabe, nik bear-neurrian lumaren ertzera.
 Orduak ba doaz: eskuak bete lan egin dut ordukoz.

Gingan eguzkia. Gaiñeko muñotik itzul egitean,
 Aingeru-ezkilli Lizartzan, Orixen, urren Azkaraten.
 Denak entzun arte bidetxurrean ni, ibil eta geldi.
 Dandara bakoitzak belarri ta biotz dizkit dardaritzen.

Zer eguerdi goxo ditudan burura! Berritzen didate
 oroi utsarekin orduko zirrara, legor naizenean.
 Angotik ari naiz; ba dut aski domu leendanik egiña.
 Ameriketatik gogoak ara nau egaldi batean.

Eguerdi ostean kukatzen naiz, bakar, dakidan xokoan
iru erritako ezkillen soiñua ixil auznartzera.

Ordu oro zaida nolabait berritzen. Irurak jo dute.
Dandara luzeak zintzo deitzen gaitu Kalbari gaiñera.

Ikastolan aurrak. Urren ixilaldiz, gurdi negartia.
Ixiltasun artan, basoko lo-xuxta baiño biguñago.
Aren lagungarri erloiu-zintzailla arat onataka.
Eguna ba doa, ba dator illuna nai baiño leenago.

Loti naiz, ez gautar; ixilzale, baiñan ez San Anton aiña.
Ogera baiño leen sapaillora berriz. Ez dut illargirik.
Izar dagon arren, illun gorotza da. Orexain erreka
xurru xurru beian. Ez da gaur entzuten ontzaren ulurik.

Ogean ixil da; ez ixil osorik. Belarrian beti
sogin-soiñua dut. Egiz ote soiñu? Beti dit lagundu
erbeste negartiz, zeruaz oroitzen. Oro zait eskola,
zerbait egin eta bein batez maisuak nola nindun galdu.

Lagunak etxera, ni gela beltzean. Argizpirik ez da
iñondikan sartzten. Baiñan andik laister piano-soiñua.
Arentzat itxirik ez da, baiñan ezin itxi belarria.
Argia sar ezin oi dan izkutuan sartzten da mintzoa.

Ez beti. Gerta zait, ostots bildurgarritz etxeokak oro
jeiki, baiña ni lo. Esan orduun neri «Mikolas» agopez;
agontzen naiz usu. Izenak zer ote? Atzarri ni beti
entzuteko; baiñan entzungor besterik edozer entzunez.

Zer gerta dakiket eriotz-orduan Jainkoak izenez
deitu nazanean? Beste denetako entzungor naitela.
Ordu zorionsu! zu zaitut nik opa adiskide deiez.
Oi zer esnatzea! Zure besoetan esnatu nadilla!

Mintzo denen mintzo, Aitaren ITZA ZU, sar zakida sakon
nere belarrian. Ez dezadala nik beste zerik entzun
bizi naizan arte xoko gorde ontan ixiltasunean.
Soiñu denen soiñu, Jainkoa, belarriz dezadan oiartzun.

BOLIBIKO ZABALDIAN

Simon Bolibaren «aur kutun», Bolibi,
non da begientzat ikus-bitarterik zugan bezain aundi?
Or dituzu zelai, or mendi kankaillu, or, batez bat, argi.
Ageri dan tartez, itxas-obo bera zuretako txiki;
malkor eta malkor, elur eta elur, eta zero garbi.
Su-gurdi aurretik sorgiñ-argiz lurra itxaso dirudi;
atzera begira, lur biurtzen ura, begien zurgarri.

Gatzuna lurrean, artaldeak bakan, ez zugatz, ez txori;
oro sogor, baiñan erne dut belarri.
Eder mendietan, eder aintziretan, zeruan zohardi,
argian arego Zu baituket arki.
Eder dan oro Zuk, iragarritz bialtzen aurreti,
baiña laiñoz zaude inguru bildua, nai zaunak ikusi.
Ikustez aserik begia dut apal niganat itzuli:
mandeuli, ez liztor, ez eltxo, ez euli,
barneko musika naiz entzun-egarri.

Eserita dago Indio beltzeran, an jaio ta bizi,
argiz aseago ni baiñon; ark are zerbait nai ikasi.
Lepoa makurtuz galdez ari zaio bere kitarrari
beti gauza bera, baiña beti berri.

Biotza nai ase. Kitar-sabelean kuka du gordeki.
Zer du billatu nai? —Nik nai nuken Ua... ta berak ez daki.
Agur, anai, biok, jakin ez jakin, batera goazi;
kitarra joaz zu, neurtitzak onduz ni.

Zer geigo bear dut ikusiz Bolibi?
Itxaso ta zelai ezin neurtuzkoak iragan ondoti,
noizpait arki nezo azkena lurrari;
agortu nezazke; aundiago nauzu oriek baiño ni.

Baiña, Zu sumatzen doi doia naiz asi.

EGUZKIA JEKITZEN, ETZITEN

Argi-xinta sumatuz, ogeari muzin,
jekitzen naiz goizero bi belaunak arin.
Atea zabaltzean zakurras nerekin,
arnas-uxtu, mii luze, iñon egon ezin.

Irten gera. Zakurra zoraturik dabil
oin-muturretan dantzan, gorputza txoratil,
isats-zut, bekain arro, begiak biribil,
belarriak erne, eta bi besoak zintzil.

Ba goaz muño gora Eguzkiaren zun,
goiz ontan apustua nork irabazten dun.
Gu leenago! Kirika noiz asiko zaigun,
iñaurkin legorrean jarri gera bigun.

Zakurrak, nik, ez dugu makarrik begian;
esnatu da muñoa biok sumatzean;
ostoak pirpir asi dira zugatzean
eguneroko gure zantzuak artzean.

Orobat Eguzkiak ez du gaur makarrik,
ortzi guzian ez da nabari zardairik,
itsas-mendien ertza ubelik, gorririk,
apain irtengo zaigu Andrea gelatik.

Ara leenen izpia, biotzaren pozgai;
gero, mako bat, gero, zerbait egonik zai,
biribil irteten da menditikan ustai.
Illun zeuden zokoek bereela dute jai.

Begiak mindu gabe luzaro begira
ustaiaren ertzetik ezker eskuin bira,
argi legun arekin sendatuko dira.
Bizkor jotzen astean, gu geure tegira.

Zakurra baratzean etzan da zabala,
nik ere lanerako naiago dut itzala.
Sorkari oro dauka beroak zapala.
Nik gaur egingo lana ez bedi makala!

Eguzkia ba doa ogera kuzkurra.
Nola sar ikustera nerekin zakurra.
Isats, mutur, belarriz billatzen du lurra.
Zernai erio-zantzuk bai bula bildurra!

Ni bakarrik naiz alai, ba dut itxaropen
biamonez Ekia tiñel sortuko den.
Urteak urte, baiña ba dut aski kemen.
Alare liketena neretzat gau azken.

Itsasoaren ertza gorri pinpiriña,
ara sartzen asi da Euzki Erregiña.
Egunero jantzi bat eun berriz egiña,
gaur askotan bezala ginga-margo ziña.

Agur! Zuk deramazuz zerekin eguna.
Lurra gorputz antzera gelditzen illuna.
Argi beti gogoa, zurekin laguna.
Ez gau, egun dedilla ni jasoko nauna.

Geldi bedi nolana gorputza; gogoa
maitasun gorri miñez jantzirik bijoa.
Odei beltzen makarra, obenen laiñoa,
leen suntsi bedi! Zuzen Zuregana noa!

ORAIÑALDIA

Orain aldi? Ez aldi, ez une, ez tini.
Orain, esan baiño leen, gero da oraindi.
Esan eta bereela, leen; jun zan igesi;
iñork ez duke neurtu, ez geldierazi.

Orain onen ondotik urtika goazi.
Txori bat nai eskuan; bost iges doatzi!
Esku soilez aingira uretan nork atzi?
Orain au atzi naiez iñork ezin etsi.

Leengoaren oroia ba digu pozaldi;
geroaren usteak iñoiz gaitu argi.
Oroi, uste... Gaberik nor liteke bizi?
Oiek ditugu gure biziaren erdi.

Leengoaren oroia ez nau asetzen ni;
geroaren egonak ba dit bildur aski.
Orain au da, nolabait, Jaunaren iduri.
Indar guziz Au nuke bear nik iduki.

Onek burruka goxo ematen dit neri,
erori ta zutitu, zutitu, erori.
Ari naiz etsi gabe, Israel iduri.
Azken indarraldian geldi nadin zutil!

Zuk iztazaiña joaz, erren geldi nadi!
Erren bederik, noan, baitut irabazi
Orain bizi ez dana, ez da beti bizi:
Nakizun orain Oni, naiten bizi beti!

BETIERA

Burdin dago zerua, egoa da mazal,
mendiak urbil daude, zugazpeak itzal,
ura berantzaldian, itsasoa jabal.
Arkaitzean jarri naiz bi begiak zabal.

Nigandik urrun gabe ontzi bat ageri,
an ustua, emen bete, dabil erriz erri.
Ugiñen apar doia urbiltzen zait neri;
ur gardenean noiz-bein arraiak igeri.

Asperten ez omen da ikusiz begia.
Nere au aspertzeko da itsas-agia.
Uin-otsak leenago dit artzen belarria.
Ez aspertu, ez ase, ark nauka guzia.

Antxitak xortzen naute itzuli-inguruka;
leertzen dan apar arek axalean nauka;
begiei nai dutena errez diet uka;
dunba sor artan nauzu barrnean kuka.

Ots ori betidanik etengabe bera?
Iñolaz, nik bezala ba du asiera.
Ez du tarterik —ontan biook berdin gera—.
Iduriratzen zail dut bioon bukaera.

Nik ere ba dut ots bat belarrian beti;
ots ori entzuteko sarri naiz goseti.
Or arkitzen naiz nerau ots denen gaiñeti,
aldarteak aldarte, barnean barneti.

Nere biotz-pilpirak berekin etena;
betirautea ez da neurtu ditekena;
ots etengabe ortan, belarri barrena
dut aren iduririk jator-jatorrena.

Betieran sarturik arkitzen ote naiz? Ez;
nere mugarekin egin dut topo maiz.
Nere muga loa da: ori dut gaitzen gaitz.
Orregatik goizetan jekitzen ni garaiz.

Ari naiz ta ba nago entzun eta entzun,
ots orrek etengabe irauten ote dun.
Nerau nerongandik atertu nai ez nun;
baiña ba dator loa, bekaiñetan astun.

Ez da betirautea luze, zabal, zingo;
une, alde, menderik ez du bere laingo;
guzia da batean, betean ta beingo.
Bestala mintza gaiten: ua dugu Jainko.

Ez da belarri-otsa. Zenbat legunago!
Ixiltasun osoa zaio urbillago.
Batetikan bestera bide luze dago;
Baiña sumatzen dala nolabaitxe nago.

Ixil ortan sarturik, uneka bederen,
—dena batean baita— Jauna daukat emen.
Dezadan beintzat atzi uneka, naiz eten.
Gero dut atergabe beti jastaturen.

AZKEN-AFARIA

Etena 6 aldioro

«Opa nuen opa aspaldi Pazko au zuekin jatea,
semeak! Oraintxe Aitarenganako bete zait epea.
Nerekin jaten dun zuetan batek du asmo Ni saltzea».

Jaunak morrociri oiñak garbitzea maitasun garbia;
baiña gorputz-odol jaten ematea maitasun berria!
Oiñaze-bearrak biotzaren garra ez du itzalia.

Oiñaze bezperan begiak jasorik bere Aitagana,
ogia zatituz, onetsiz, onela mintzatu zan Jauna:
«Jan ontatik orok: nere gorputza da, gaur salduko dana».

Afaldu ondoan, ikasleen erdian maaiean zegola,
orobat ardoa onetsiz: «uzute, au nere odola.
Auek berritzean nere oroipenez egizute ola».

Gure siñestean zer mamiagorik afari au baiño.
Egunero dugu kristauook berritzen mendeen menderaiño,
argitasun eder biur dedin arte fedearen laiño.

Ikusten, ukitzen, entzuten, usmatzen, jastatzen, SIÑESTEN.
Margo zuri antzo, fedea zazpitan zaigu barreiatzen.
Nik dakidantxoa, siñeskizun ontan eder da kokatzen.

«Au nere gorputza, au nere odola», siñes-aitorkizun.
Nik ikasi asko kolokan dabilla, ba dut uste aizun;
baiñan egi ori, Zuregan etziñik, nere guzien muñ.

Uste, diotenez, aburuz, iduriz... zenbat uste ergel!
Oietaz burua bete bizi dira bost eta bost ergel.
Agur guziera! Ez dut oien mende bizi nai otzepel.

Margo denen ama argia dan eran, Egien Erregin
Fedea. Margoa, bai, baiñan argia iñork ikus ezin.
Begien argia ikus ezin arren, emen dut nerekin.

Siñestargia dala, izkutuen dala, argirik argien.
Gure baitan illun, bere baitan argi, margorik zurien.
Ortatik irten da zazpireun izpitan jakiterik geien.

Gure siñestea argi zuri dala, argi gorri, bero.
Jakin nai lukena betor maai ontara murgilki goizero.
Nor otzik gelditu usu bizi ontara urbildu ezkerok?

Illunean argi, begiak itxirik ikusten obeki.
Garrik ez, ta gori. Biotza su ontan dugun irazeki.
Mundu itsu otzak argi-bero auen berririk balekil!

Biotzez bizi da gizona. Biotzez Jainkozale dana.
Gure jaureskuntzak biotza du nausi. Argi, bero, bana
biak dira bear; baiña biotzak du laztantzen Laztana.

Afal-ondo samur, itzez, itzik gabe gure Jaunarekin...
Baiña bereeri jerdun zerutarra orduun zien egin.
Onaa emen itzak, urardotu gabe gure lurtarrekin.

Irakur dezadan jardun goitar ori itsaso-ertzean.
Urrungo urrunga, uiñena, itzena belarriz artzean,
sar bekit ots ori nere gogoaren muiñik barnenean.

GETSEMANI

I. NERE BARATZA

Etena 8 eta 7

Baratz eder, bakar, ixil; etxea dut inguru.
Bost zugatz mardul, arnariz beterik adaburu,
txertaka, landare xume, denak lorez mukuru:
emen deramat eguna nere baitan ekuru.

Nere gelak, ate, leio, lurraren berdin ditu;
barren ortan egun argiz ezin naite gelditu.
Baiñan edertasun ontan, Jaunaz nola kupitu?
Aren albo kokatzeko bi begiak itxitu.

Begien zoramenari egin badiot uko,
Ikasle aien antzera ez nau loak artuko?
Ur-xurruxta dut erdian: onek nau esnatuko.
Eihara-zaina bezala ez al nau sogortuko!

Zil bekit gogoratzea nere zenbait naigabe;
nere poz aundiak ere an asiak dirade.
Nere gogoramenean ongi gordeak daude!
Zurekin berritzen ditut etortzean urtabe.

Or erdian, nere Jauna, zaukat iduritara,
jasan-bearrak oroitzuz, gorputzean ikara.
Kristau zintzoen xoko dan Getsemani landara
bilduko naiz berriz ere; betoz gurekin ara.

Ikasleak bezain argal ba dakizu naizena;
emaidazu, saiets ortan esertzeko baimena.
Oroi naiz Jainko bezala barnean zauzkadana.
Zurekin biotzik biotz egingo dut otoitz bena.

Ur-xurruxta dut barneko musikaren laguna.
xurrut orrek guritzen du biotzaren barruna.
Zertako gogoetatuz alper neka garuna?
Ein dezadan bizkor otoitz, izekiz maitasuna.

Ordu oso, ordu gozo, egunak eman beza.
Gau guzian lorik gabe ontan iraun baneza!
Ordu goxo, norik eskatu? ez atseginik eza?
Gazia Zuk artu zenun, neretzat utzi geza.

Getsemani, Getsemani! naigabetuen landa;
kristauak or arkitzen du pozaldi Zuk emanda.
Zenbat aldiz arat egan irudituz naiz alda!
Ekaitz aldian neretzat kabi goxoen an da.

Zerau zaitut baratz ontan aretan zindudana;
nonai zaude Jainko-Seme, Jainkoz nonai zerana.
Itzul dezadan biotza soli soillik Zuregana.
Nagon emen, bakar, ixil, Zuri maitez emana.

II.

«*Coepit contristari*»
(Mt. XXVI, 37)

Naigabetzen asi zan.

Asi nadin Zure miñak gogoz artzen aurtengo.
Sorkari guzien miña gerta bekit barrengo.
Guziak leengo dirala, denak ez daude leengo.
Erakutsi nai dizute beren barrena beingo.

Gizon zeranez, ba duzu aldien gora-beera.
Guregatik artu dezu giza-gorputz minbera.
Afarian bizkor ziñan, baratzen argal zera.
Indar berriak artzeko ba zoaz otoitzera.

Otoitzean sartu nai ta gorputzak ezaldia.
Ni ere, gutxi bederen, zerbait naiz ikasia.
Bekaiñetan illuna ta ezpaiñetan nagia,
burua goibel, erori, milla bulkoz naasia.

«Au, ori, beste, bear dut bi egunez egari.
Bizkarririk ezin ukatu Aitak gogo dunari».
Jainkotasuna debeku ikustez animari;
ikustea bailitzaio min guzien sorgarri.

Zer illun argi gabea! Gau illunaren ago!
Odeietan itzali da illargia lotsaro.
Nekeak urbildu-aala ortzian illunago;
baiñan illuntasun ori itzurterik ez dago.

«Erio zorian nago goibelaren goibelez».
Biguñago litzaidake eriotza naigabez;
baiña gogora buruak dakarkidan oiñazez?
«Al bada debeka zazu, oro dezakezunez».

Sar nadin naigabe ortan ur andian bezala.
«Aundiz itsaso» diozu biozmin ori dala.
Ortatik eman idazu neregan jasan aala.
Illun beltz ez bada ere, illun orren itzala.

Ur aundien zurrumuru entzun dezadan urrun,
ez xurruxtaren soiñua baratzen bezain legun.
Baratz ontan atergabe artu nazazu lagun.
Geldi bekit belarrian soiñu oien oiartzun.

III.

«*Dormientes prae tristia*»
(Lc. XXII, 45)

Lo zenden naigabez.

Antxe, Jauna, ba dakizu, geldi nintzan bakarra.
Otoitz-aspertu bat nai, ta debeku nun negarra.
Belaunen gain egoteko galdu nizun indarra.
Eseri naiz; ezin egon; ez dator deadarra.

Zenbait aldiz oge goxo biur zait biozmiña.
Leen astun zan naigabea, azkenean... ariña.
Biotzean agortu zait gaur beiñolako griña.
Au dut miñik aundierna: miñik izan eziña.

Askotan Zure miñ orrek arindu dit nerea.
Gaur ezerk ez nau kupitzen gaixo doakabea.
Eseriz, eziñegona; edonola, nekea.
Ez datorkit axalera barreneko pakea.

Urbilduz zoan eguna; biamon oro larri.
Lurra zeken, atsa legor, zerua berriz arri.
Soraiotasun elkor au bai dala nekagarri!
Bestetaz ez bada, miñez gelditu naiz egarri.

Begiak igurtzi naia, ezpaitetan arrausi,
gorputzaren ezaldia iñolaz ezin ausi.
Eguerdi zan, oroi zera, ogera nintzan jausi;
illunaldi beltz aretaz ezin ninteken nausi.

Zuk etzenun baratzean oge goxorik izan;
miñ ori sorgarri gabe gogoz zenun eraman.
Erio aiñako miña ez dut ikasi zer dan;
eriotza, bai, eskatu biotz osoz bostetan!

Ez zure Gurutzekoa: ez neukaken indarririk
agoz esateko ere «kendu miñ au nigandik,
baiñan ein bedi Zuk naia, ez nerez nai nukenik».
Eriotz ariñagoa aukeratzen nizun nik.

Neke auek arintzeko eman zenidan loa.
Naigabe artaz aazturik, egin nizun goxoa.
Ondoren, otoitzerako zuti neukan gogoa;
leena berriz esateko eze neukan goa.

IV.

(Etena oarkabeen aldatua 10-8)

«*Si possible est*»

(Mc. XXVI, 39; Mc. XIV, 35)

Al badite.

Orduntxe, Jauna, nolako miña
etorri zitzaidan neri!
Zuk eta biook bakar dakigu
zazpi urte beltzen berri.
Zuk neri miñak bialdu eta
ni guzien gain igeri.
Zure laguntzaz ezin nezaion
ukorik egin ezeri.

Esaten nizun: «Noiz arte, Jauna?
Ala, jabetzen etzera
Zuk eman-aala jasan dutala,
jasango ere aurrera?
Azken-miñ ori bego beñipein,
ez naza jaurti lurpera».
Baiñan ez neukan neronen mende
bere miñarem aukera.

Ezin dut aaztu Urli'ren bidez
erauntsi zenidan lorra;
ez Sandi arek bide-erdian
ipiñi zidan zoztorra;
gero, Berendi egin nun topo,
gogorrik bazan gogorra.
Guzi oiekin ordaindu bezat
nere gaizkigiñen zorra.

Ezin etsi nik. Bego, bai, bego,
artuko dut olako min;
lekutuko naiz baztarrenera,
ez dedilla nitaz jakin.
«Baiñan ez bedi nere gogora,
Zuk naia dezadan egin».
Itz auek doi doi esaten nitun
ezpaiñez, biotzez ezin.

Gerta-bearra gerta zanean,
beste biderik ez neukan.
Ukatu, nola? Esku on orri
etsian muñ bear eman.
Etsi garaia eldu zanean
biotz osoz nizun esan:
«Nik ez, Zuk naia gerta dedilla
zeruan eta lurrean».

V.

«Procidit in faciem suam orans»
(Mt. XXVI, 39)
Auspez erori zan otoitzean.

Nere baratzak erdian ba du txoritokia.
Illunduz an eseri naiz egiten eskaria.

Zer sumatzen illun artan? Jaun auspez eroria!
Belaunez jartzen nakio, entzun nairik adia.

Alboan ur-txurruxtari ematen diot giltza,
ixilduz, Aren arnasa sumatuko balitza.
Gaua bañon ixillago dago Aitaren Itza.
Barna korapilloturik ezin nakio mintza.

Lizardi'ko malkorrean gaxte nenbillan artzai,
ardi baten joalea oianean entzun nai.
Arnasa geldiazirik bidean nengon erpai,
txiliñik entzuten ez, eta, bioz-pilpil utsa bai.

Alan emen: sumatu nai Jaunaren biozmiña;
nolabait erakutsi nai neukan erruki ziña;
min nizun, entzun nai eta ezer entzun eziña.
Baiñan, entzunik, ez ote geituko nere miña?

Oiu bat: «Al bada bego, Aita, neke astuna;
alaare, bedi nik ez ta Zerorrek nai duzuna».
Ordu betez oiua bera, leengoen oiartzuna.
Azkenean itzali zait albotik nere Jauna.

Zutitu naiz, zer egingo? Atsa kolkoan estu.
Negar-aspertu bat nai ta malkorik ezin leertu.
Ikasleengana joana? Emen diteke gertu.
Arrika bat bide. Nagon. Jauna, zakit agertu!

Itzak: «Lo aal ago, Simon? Ezin engoken esnai
Nerekin ordu betean? Semeak, zaudete zai.
Ein otoitz, zuek galtzeko asmoetan duk etsai.
Gogoa zut egon arren, etzegok gorputza gai».

Laister da berriro Jauna leengo tokian auspez,
ixillaldien tartean leena berriz esanez:
«Aita, ezin baditeke erabaki duzunez,
egingo dut Zure naia beazun au edanez».

Orain, bai, arnas-nekea, ez lan egiñarena:
arrausiz izerdi otza buruan dunarena.
Biamonez ikusiko odol-izerdi dena;
il gabe gorputzak au du aulerien azkena.

Ixil! Bildurak leen antzo arnas-ateri nauko.
Ontan, agonduz, begia dirdir gertatu zako.
Aingeru bat zerutikan: ark indar eman dako.
Itzali zait... Aldegin dit eren aldiz arako.

«Egizute lo! Ots, zuti! Emen da saldu nauna!»
Ez datorkit otoitzera. Eraman dute Jauna!
Auxe, bai, neretzat gaua, argiz, miñez, illuna!
Giltzaz berrierazi dut uraren erantzuna.

VI.

«*Angelus... confortans*»
(Lc. XXII, 43)
Aingeruak biotz eman.

Eldu dira zalapartan, zekiten baratzera;
Arma, krisallu, lasta-su, gure Jauna lotzera.
Aurreratu zaie bizkor: «Zer zatozte onera?»
—Jesus nai dugu—. «Emen Ni». —Ek atzeka lurrera.

Zer indar atera duzu aularen otoitzetik?
Petiri'k aularen arma artu du lo egonik.
Ez duzu zuk ainbat milloi Aingeruren bearrik,
Itza mintzo biurtua ozen dardaturik.

Ukituz sendatu duzu Malkoren belarria.
Itsua aiek etzekusten Zuk zeneukan antzia.
Baiñan ezin eragotzi Aitak erabakia.
Anker aien eskuetan, nai-ta ziñan utzia.

«Ez dut aldegingo, Jauna, naiz Zurekin erio,
denek aldegiñik ere» Petiri'k arro dio.
Ikasle banari ere agotik au dario;
baiña lotu dutenean, igesi jun zaizkio!

Mintzatuz, ixilduz, Zu Jaun ageri zera beti.
Ixilduz Jaun irten ziñan Erodes'en etxetik;
ixilduz eta mintzatuz Pilatus'en mendetik;
oiu aundi bat egiñez, Jainko Jaun Gurutzetik.

VII.

«*Sedete hic*»
(Mt. XXVI, 36; Mc. XIV, 32)
Eseri emen.

Antxe zan. Eseri nengon, naigabetan nintzala;
urbil aski Zuregandik Ikasleak bezala.
Bi begiak elkar-iges, buruz, gogoz, apala.
Nork esan leenengoz ordun entzungo zindudala?

Ari nintzan? Xor nindagon? Neronek ez nekian.
Musika bat ezin kenduz nedukan belarrian.
Xor nengola, ta, soiñua ixilazi naiean,
otoitz-ordua goxaro joan zait ezarian.

Begiak xorturik, baiña, belarria Zurekin,
askotan zertara gauden ezin dezagu jakin.
Obe genuke Zu suma, gogo, zentzu, denekin;
baiña barren erdi-xorrek laguntza du batekin.

Ordu erdia, ordua, besterik egin gabe;
ez nintzan azkeneraiño zer egiten nun jabe.
Alperrik astia galtzen ote nizun erabe;
baiña sostean biotza biur zitzaidan labe.

Andikan bizkor jeiki naiz. Nonai Zure babesa.
Sendatua sumatzen dut nere kemenik eza.
Xorraldiak indar ori nolatan eman leza?
Indar oien bear nintzan gizon iraun baneza.

Orduun baitaratu nintzan, musikaren barnean
Zu zintzaidala legunki gordetzen biotzean.
(Zenbait aldiz igalia ezagun axalean).
Ez nengon xor, ez, Zurekin nengon gogo betean.

VIII. JUDAS'EN MUSUA

*«Et osculatus est eum»
Eta muñ eman zion.*

Biotzik beltzenarekin or dator lagun zuri
Jaunari muñ ematera. Non duk ezpata, Petri?
Satan- seme ori jo zak! Barka zaiok Malko'ri.
Baiñan ez; Aitak nai duna, bestenaz, ezin ledi.

Bildots bat iltzean ez du arakiñak erruki.
Ille gurian aiztoa dio legun igurtzi.
Ola, musu beltz orrekin saltzen ire nagusi?
Zein elkor biurtu dikan zillarrak biotz ori!

Ez du musurik ukatu. Eskuak erakutsi.
Otoitzean bizkortu da. Gorputzez, gogoz, zuti,
odol-bataioa nai du; berantak dauka larri.
Ba deramate tiraka, odol aren goseti!

Ikasle mingain-beroak oro doaz igesi.
«Nagusi, Zurekin il, bai; ez Zu bakarrik utzi».
Aien asmo sendoenak aizeak deramatzi.
Orobat agintzen dugu; berdin iges goazi.

Bakar bakar uzten dugu etsaien jostagarri.
Zer egin nik? —Baratz ontan gorderik egon geldi.
Or atera zaigu Simon, bazterka, zer-ikusi.
Bein, berriz, irutan uka: «ez dakit nor dan ori».

Musuan izkutatzen du Judas'ek etsaikeri;
itz eta zin, bero genuz, ustez, maitean Petri;
itz eta zin... ukatu du; ago batek bi mihi:
maitasun aularena, bat; bildurrak emana, bi.

Nik ere galtzar berean ez al ditut biotz bi?
Nola dezaket izkuta oinbeste saldukeri?
Irutan galdegin dio: «maite nauzu, Petiri?»
Ereanean, «Zuk dakizu» erantzun du gurbilki.

«Maite baitut Jaun», aitortzen iñor ausartu ledi,
irutan ukatzen Petri duelarik ikusi?
Ustez maite zaitut, Jauna, Niauk baiñon obeki
Zuk dakizu nere biotz aldaberaren berri.

IX.

*«Ligaverunt eum»
(Io. XVIII, 12)
Lotu zuten.*

Spiritus oris nostri Christus Dominus,
captus est in peccatis nostris (Thern. IV, 20)
Guk ago-arnas dugun Kristo gure Jauna,
gure pekatuz lotu zuten.

Loturik eramana da Kedron errekan barna,
auzia garbitu bear duten gaiztoengana.
Salatzailleak an daude zital Jesusengana;
iltzera galduko dute erru gabeko Jauna.

Iragarle zaarrek oro Zu zinduten aipatu.
Zure arnasak arturik ziran Zutaz mintzatu.
Zu ziñan aien asperen, arnas, mintzo ta kantu:
neurtitz ederrez zinduten alde-aurrez ospatu.

Gizaldi naigabetuak Zu maizenik agoan.
«Jesus» izen au bezainbat zein daukagu gogoan?
«Jesus» erakutsi zigun leenik amak altzoan.
Dugun entzun azken-itza «Jesus» iltzerakoan.

Nere biotz onek otoitz mintzo gabe Zu zaitu.
Eztarrian auen zakit, ezpainetan erregu.
Asperen, negar eta poz, guzietan guzi Zu.
Lotu zindudan!... Ez nekin zer negin... Jesus! Jesus!

X. GETSEMANI NERE MIÑ-ONDO

Miñ-aurrearen ikara! Miñaren larripena!
Miñ-ondo aundiak ba du atsegin bat ostena.
Min-lekua legunkatuz artzen dan atsedena
esateko bakar da gai miñ aundiz egon dena.

Giltzpera nindoola esku lotuak burniz,
arren, lasaxegotzeko esatear egon niz.
Makurrago gerta-bildur, ixil jasan dut anitz.
Etziramon goxoa nun, ukaraiak igurtziz.

Ez dakit noiz arte, baiña jun ziran nere miñak
Baratzan Jaunaren aien aldean ez samiñak;
baiñan Arenak sumatuz esan ditezke ziñak,
miñ-ondoaren goxoa jastatzeko egiñak.

Urteroko Garizuman au dut nere xokoa,
zazpi urtez ain samiña, zazpi laukoz goxoa.
Zuretzat izan zan miña, neretzat miñ-ondo.
Zernai gaitz gerta dakidan, Getsemani'n gogoa.

ERODES'ENEAN

(6 ta 6, ustekabeen aldatua).

Zuriz jantzi zaitu! Bai eder zurial!
margo bikain, margo denen nagusia.
Oker autatu da zoroen jantzia;
Zuri da Zuurtasun, Aitaren argia. (Sap. VII, 6)

Azari! Ill-obi azal-zuritua!
i lakoentzat duk Jauna mintzatua.
Orregatik zegok orain ixildua.
Galdegiok. Au duk Bildots mintzuldua.

Ixil zegok, ez dik zuritu bearrik.
Errurik badaukan ez duk galdetzen ik.
Iragarle aundi dugula ba dakik.
Emak zer-atera! Erantzunik ez dik.

Iskribauek, aski zorrozuz eztena,
galdu nai likete erru gabe dena.
Mirari bat nai duk? Or duk ederrena,
ixillik jaunago ager denarena.

Zoro Zu!... Urliak, billatuz aitzaki,
zoro-medikura nindun eramaki.
Ez da lotsatzeko. Barrenak ba daki
urrundik bederen zaizula jarraiki.

Zorotasun omen Zure Gurutzea;
zuurtasunik bada, au bedi nerea
Zoraldi, zuurraldi, nolanai deitzea,
gerta lekit neri or eriotzea!

ARANTZEZKO BURUNTZA

(Mc. XV, 16, sq; Io. XIX, 2 sq)

Emen jantzi gorri miña, Errege ziñarena.
Errege!... iñork Alkitik uzkaile ez dezakena.
Alegiz jantzia dute egiz izango dena.

Arantzez eio buruntza, seskaz burua zaka,
zartakoz betondoa jo, belaunez egin ñaka;
begiz, ezpainen tximuka, mingainen gaitz-esaka:
betiko denen Erregek itxurarik ez daka.

Buruenik, aurpegira txu zikiña botaki...
—Ori ere xeme onek, zer dan, jasanez daki—.
Irañik itsusiena ixillik deramaki.
Errege pakezko dala orrek dio goraki.

«Ecce Homo» Maxituko etsaiak azkenean;
suntsitu biotz-gogorrek burnizko zigorrean.
Semeook artuko gaitu besoen zabalean;
idekiko du biotza, gu artan sar gaitean.

«Ecce Rex vester»; denena, Gizaldiak baiño leen.
Aitak Sion'go mendian Errege jarria zen.
Sion ori Golgota da, an Gurutzeraz zuten.
Etsaieri, semeeri or zaigu nagusitzen.

«Ecce Deus». Au Jainkoa zeru-lurretan. Agur!
Lurpeak ere belauna murgil bezaio makur.
Au egi gizon egiña, beste guziak gezur.
Nauka zoro nai duenak; ni Zurekin beti zuur.

GURUTZEAN

Emissa voce magna expiravit.

(Mc. XV, 37)

Oiu aundiñ eman zün arnasa.

Buruzut-indarrak bilduz, egin du oiu aundi.
Oiu ori guganañio eldu da mendiz mendi.
Ez du gizonak atera; Goiko Jaunak barrendi.
Oiu orrekin il dana, Jaungoiko da iñondi.

Artzai nintzala mintza nai menditikan mendira
bi eskuz nere mintzoa zuzendu nai erdira,
indar guziak bildurik, oiu biur dira;
lagunak orobat ditu eskuak belarrira.

Jesusek, orduko, gaurko, biarko gizonari
dei bizkor egiten dio, entzun gogo dunari.
Oiu ortaz eman dio ill-arnasa Aitari;
arnas berori bialdu gizadi osoari.

Guziook bat gerala du esan afal-ondoan;
Aita Semeagan dala, biak daudela gugan.
Beraz, oiu ori guri egiña bear esan;
arnasa guri utzia, Aitari ta batean.

Il zaigula azken-atsa burua zut emanez;
burua erortzen utzi, guri keiñu egiñez;
besoak zabalik dauzka laztan eman bearrez;
urbil gakion, besoak zabalduz, eta maitez.

Arnasa guri utzia, Gurutzetik bialduz.
Bete gaitezen orretaz galtzar ontara bilduz.
Dugun arnas au agoan, gure miñak sendatuz,
asperenik mamienak eskeñiz, Jesus! Jesus!...

IL-OBIAN

Nor zaitugu, gorputz eder? Nor zerañka naiz asi.
Zein asten zaio mintzatzen illaren gorputzari?
—Naigabeen bere aurra aitari naiz amari—;
baiña ni, Jauna, zoroan ez naiz izketan ari.

Etzera Zu gorpu zurrun beste denen antzera;
anima bakandu arren, Jainkoa or da gera.
Nortasunaz bat egiñik Jainko-gorputza zera.
Emen nator Norbait dugun Jainko au jaurestera.

Dabid'ek esanik dakit, etzera ustelduko;
Zeuk esanik, etziramon tiñel zera piztuko.
Gorputzari lo ederra au azkenez sartuko;
pizturik, etzera ilgo, etzau loak artuko.

Piz-bear ook ill-obian sar gaitzazu Zurekin.
«Il gera, baiña bizi au or dago Kristorekin».
Nagon or beti izkutu. Zu piztutzearekin,
itxaropen dut nik ere betiko piztu nadin.

Esna zaitte, piztu zaitte, gu ere piz gaitzazu.
Abraan'degitik anima deitzea naiko duzu.
Zildaiez itxi zaitute, gudariz inguratu.
Arkaitza zulatu gabe, obia uts dukezu.

Agur, Jainkoaren gorputz, oinbeste min jasana.
Betor anima leenbaileen gorpu zurrunagana;
guri bizi emateko abean il zerana!
emaiozute alkarri biziaren laztana!

AMA NAIGABETUARI

Txikidanik izan nintzan zori gaitzaren lagun;
etxe artan egunero ezbearra ba genun;
Zure miñak gureekin gauzez oroi genitun;
Agurtza esan ondoan kantak arintzen gindun.

Gure sukaldean ziñan miñetan aipatua.
«Erregiña eder ori, nekez inguratua».
Negar-aspertua baiñon obe genun kantua;
baiña bein, eten zitzaigun... Miña zan alako!

Aiton, amon ta guraso, senide ugaritan,
uretan gatza bezala geienak urtu ziran;
iru gelditu giñanook an-on gabiltza bakan;
Zurekin bildu gaitezen luzatu gaberik an.

Amona Mari Axuntxi etorri zait gogora.
Zure Jasokundeari aurten ein dio gora;
bestetaz zerbait esan nai, ez dakit nondik nora;
iñutama ez dezadan utzi, beintzat, albora.

Ba nago egon ta egon. Neurtitz ezin egiñal!
Orduun bezala malkoa ixuri zait samiña;
neurtitzik ez da munduan zorigaitz aren diña.

* * *

Motx gelditu naiz esaten Ama-Semeen lana;
gaiñera nereaz naasi! Barka zuzen ez dana!
Eskein dizut biori biotzean dedana:
eziñ-esanaren miña; miñen ezin-esana.

RESURREXIT

(6 ta 6).

Terraemotus magnus factus est.

(Mt. XXVIII, 2)

Lurrikara aundia gertatu zan.

Poz aundiak dardar eragin oi dio gure biotzari.
Egun oetan, bai, poza sartu zaio lurrari berari...
Mendian ein dut lo. Aрги-zirrintean zerk nau iratzarri?

Ego-aizea da. Beorak irrintzi, laugainka, zabala
zalapartan dute alden-alde laister, ixil azkazala;
baiña sail aundiak dardarazia du lurraren azala.

Eup! Nik dakit zer dan goizean mendian esnatzeko poza!
Oiean bildurik gelditu dan arek ez dezake goza
lurraren ikara, irrintzi aiekin laugaiñaren otsa.

Aurten *Salvador*'en larunbat Gurenez, lur onek bost aldiz
dardar egin digu: emen pasa dira Aingeruak zaldiz.
Iru dardar txiki ta bi aundi ziran, jende dena baldiz!

Zu zera nagusi, zeru, lur ta lurpe. Ikara ta bildur
zeuden deabruak bere giltzapean. Emen ere kuzkur
jendea. Zuretzat zoro dabilzanak, biurtzen dira zuur.

Ez zan ikaratu ill-obirakoan Maria Madalen;
ez ta Donibane, laisterka joana Petiri baiño leen;
obi-zaiak, aldiz, ikara lauorritz, il antzeko zeuden.

Au poza! Onekin naigabeak oro estal dira gaiñez,
irrintzi, poz dardar, lekaio ta laztan, txaloz ta mingaiñez.
Ar zagun atsegin! Jauna piztu baita, esana zigunez.

Piztuko gu ere. Jesusek zerua digu irabazi.
Egunero baratz, zeruko mugara urbilduz goazi.
Betor egun ua Jesus ikusteko. Il Bai! Pizten asi!

IXILTASUNA

(«Mendekoste bestetan» bezala)

IXIL-AURRE

Nere lore baratza
gelaren alboan datza;
ematen dio zentzu banari
bererik zaion emaitza:
begi, belarri, sudur ta sapai
asetzen dira baltsa.
Gertatua, izan ere.

Eguzkiak batera
txoria txintaz atera;
garoa lurrin biur dediño
elkarren lagun gera.
Baiñan oberik entzuteko
irtengo naiz oianera.

Oiana, dan aiña zabal,
gainberoak erdi zapal;
geldi geldiro arontz onontza
bakar naiz itzalez itzal.
Oiana ta ni batean gaitu
ortziko urdiñak estal.

Nere baratzak ez dun
soiñua gogo dut entzun
txioa baiño sorrago dala,
arek ukitzen nau legun.
Ua lakorik belarri onek
ezin arkitu du iñun.

Elerik ez dut ikusten,
zurre-murrua sumatzen.
Kakao-ama zaion zugatza
tantai orotan gailentzen;
Ameriketan —gelgarri dana—
zugatz aundiak loratzen.

Ostori ez ta lorea,
lore biur dan erlea;
sorgin-inguma xuri-gorrixta
muskil gainetan ernea:
urruti-soinu sorgarria da
belarri auen asca.

Elur maluta bezala
Ilbeltzean jausten dala,
noan bidea estalia du
eginez neri magala.
«Zapal nazazu, seme, ari zait,
gure nagusi zerala».

Aundi aundi noa bidez
oianak didan itzalez;
ager diranak, nere oiñetan
jaurriak esan ditekez:
ikus noraino makurtzen diran
ni jaun ezagutu naiez.

Zeri nagoen begira?
—Ikuskarien erdira.
Zeru eta lur tarteko denak
nik nai nukena ez dira.
Ez da begiz ikustekoa:
oien guzien argi da.

Entzuten ari naizena
ez da furrunda ozena:
beroak berak moteltzen ditu
egalak eta eztena.
Oiana ta ni batean gaitu
lotara deitzen azkena.

Andik nere beitzaz, nora?
—Nere gelako zokora.
Basoan suma ditudanetan
gauza bat neri gogora:
erle-soiñua baiño meiago
dan marmari zorakorra.

IXIL-ALDI

Itxi ditut bi begiak
loari ederretsiak;
eme emeki itzali zaizkit
basoaren marmariak;
baiñan oraindik etsirik ezin
artu dute belarriak.

Gauz ere zur da beetik
lo-zorroaren menpetik;
erdi-lo dala, entzun gogo du
xurru-murru meietik:
beti lirauken otoi-soiñua
sortu ledion barnetik.

Guziak sogor, au ernai,
otoitzerako doi ta gai.
Goi-arnasari laguntza eske
luzaroan dago erpai;
ez baitaki nai bezain garbi
Goiko Jaunak zer luken nai.

Geroan, intziri miña
 iñolaz esan eziña;
 ordu luzetan atertu gabe
 nik orde z bestek egiña.
 Ara bialdu zait bortxarik gabe
 indar aul denen ekiña.

Begi-txuku, arnas-bakan
 arri dagonaren gisan
 entzun aski dut intziri miñau
 barnean zer ari zaidan:
 otoitz oberik ez dut asmatzen
 erbeste illun onetan.

Lana bestek egiten dit,
 aspertzerik ez dagokit.
 Otoitz egiten sekulan baiño
 orain obekigo dakit,
 iñork entzuten ez dun zotiña
 aldian aldian darit.

Paul Barkazale'ren lana
 negurturik jan-edana
 bostogei urtez epeldu gabe
 artara baitzan emana;
 poz aundietan negarrez urtuz
 irauterik etzeukana.

Aspaldion opa nuna,
 ondasunen ondasuna:
 animarena ez-ezen, bai ta
 gorputzaren osasuna.
 Nere urteen luze laburrez
 bedi Jainkoak nai duna.

IXIL-ONDO

Zokotik irten bearra
 ibar negartsu ontara.
 Ixillaldiak otoitzarekin
 berritua dit indarra.
 Alegingo dut ote dezadan
 txuka besteren negarra.

Gaiztakeri ta gezurra,
 —betea baitute lurra—
 burrukatzeko egokiko dut
 nere indarren apurra.
 Arnas Gurenak eman begizkit
 ago ta luma zugurra.

An Euskalerrria sasi,
 —oker ez badut ikasi—
 etsaien gudak erruz omen du
 landako muria naasi.
 Ola badago, ez nuke gogo
 etxera bidean asi.

Il naiago dut, batera,
 bizi gelditu, bestera;
 zer gerta ledin ikusi-naia
 onezko bada, bide da;
 gaitzez baledi, betor Erio,
 onez bada, biziera.

MIRAMAR 1954

Anima mea desideravit te in nocte.

(Is)

Nere barrenak gauez irrikatzzen zaitu.

Betieran sartzen ote naiz asia
 tarteka bederen? Ez muga, ez aldi,
 ez tarte laisterrik; *betaren* barnean
 beti dan Arekin *bete* nago geldi.
 BAT. Ala zakurra eizez dabillala,
 isats-eraginka, ikara belarri;
 baiñan oillagorra suma dula, kuzkur,
 batera biltzen tu, lotuz gorputzari.
 Buru ta biotza alde banatara
 doazkit egunez, bi liran iduri;
 gauaren mendean bat biurtzen dira
 ezin bakanduaz: orduun naiz bat-bat ni.
 Gauezko pakean egin ez duenak
 otoitza xortzeke, zer dan ote daki?
 Gauak? Ixillak? Zerk ote nauka kuku?
 Indar oro batuz zer ote naiz ari?
 Egonean jardun, jardunean egon,
 eragiñik gabe norbaitek naragi.
 BETA, Jainkoaren *beti*ren antzera
 noiz asi, noiz buka, ezer ez dit neri.
 Tarte onek ez du laisterrik; egonak
 aaztuazi dit noiz otoitza nun asi.
 Ari naiz, ba nago. Betaren pakean
 ez-axolik nago otoitza noiz utzi.
 Xaguxar bat egan bekoki gaiñean...
 lurrean nagola dioket igerri.
 Murgiltzen naiz berriz beta paketsuan,
 jardunean egon, egonean ari.
 Katu elur-margo, marrakaz isatsa
 legunduz, atea zaiodan zabali,
 eizetik irten da; atzarriz berriro,

lurrean nagola dioket igerri.
 Arraiak uraren axalean zenbait
 mamu atzemanka eiten baitu jauzi
 ura galdu gabe? Alaxe berriro
 arnasa galtzeke murgillik naiz geldi.
 BETE. Utsarterik, aldarterik gabe
 ni bete; neronez ez xortu, ez aantzi.
 Baiñan utsa naiz ni; Jainkoak nau bete.
 Ark ez baitu bazterrik, nik ez dut bazterrik,
 ez baita mugitzen, enaiz ni mugitzen;
 oro naiz Arekin, oro dut nerekin.
 Miramar eipea! gauez bitan goxo.
 Agur! baiñan emen barne zaitut beti.
 Noranai noala nerekin zaramat,
 ez baita neretzat utsik, ez tarterik.
 Gizaingeru diran Muyshondt'arrak oro
 emen barne ontan nigaz deramatzit.
 BETI. Sar banendi *betian* zatika...
 oro bat dirade oso eta zati.
 Anima *betian* bizi zait; gorputzak
 ba du, zorigaitzez, aldarteen berri.
 Zeru goxo onek lurreko minkaitza
 ez galtzen! Erria lur ontan atzerri!
 Bizi nadin, Jauna, *naiz-año*, Zurekin,
 Zurekin biurtuz BAT BETE ta BETI.